

CỤC MÔI TRƯỜNG

VẤN ĐỀ THIẾT LẬP CÁC KHU BẢO TỒN VÀ KẾ HOẠCH BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG

Trần Liên Phong
Phòng Bảo tồn Thiên nhiên

Vấn đề thiết lập các khu bảo tồn và kế hoạch bảo vệ môi trường đã được Chính phủ Việt Nam quan tâm, ngay khi xây dựng "Chiến lược bảo vệ môi trường và Phát triển bền vững" cho giai đoạn 1991 - 2000 đã được Chính phủ Việt Nam phê duyệt, các kế hoạch bảo vệ môi trường đã được gắn với bảo tồn đa dạng sinh học. Trong giai đoạn này, vấn đề suy thoái rừng đang là yếu tố quan trọng nhất, chi phối các yếu tố môi trường khác như suy thoái đất, lũ lụt... nhiều hoạt động kinh tế cũng đang hướng vào khai thác sử dụng tài nguyên rừng như xuất khẩu gỗ, cung cấp năng lượng củi, phát triển nông nghiệp... tất cả những vấn đề này đang dẫn tới mất cân bằng sinh thái nghiêm trọng trên nhiều vùng lãnh thổ. Do vậy, bảo vệ và khôi phục lại các hệ sinh thái rừng đang trở thành vấn đề cấp bách. Đồng thời phải gắn bảo vệ các hệ sinh thái rừng tự nhiên còn lại với bảo vệ đa dạng sinh học thông qua các kế hoạch xây dựng hệ thống các khu bảo tồn.

Từ Chiến lược này, "Kế hoạch hành động đa dạng sinh học của Việt Nam" (BAP) đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tháng 12/1995, Kế hoạch đã đặt ra định hướng cần phải tăng diện tích rừng tự nhiên được đưa vào các khu bảo tồn từ khoảng hơn 900.000 ha lên khoảng 2 triệu ha (chiếm 2% lãnh thổ). Đến nay, nhiều nội dung của BAP đã được thực hiện, trong đó bảo tồn rừng đã tăng từ 87 khu (1997) lên 107 khu với tổng diện tích rừng tự nhiên trên 2 triệu ha (2000). Về cơ bản Việt Nam đã định vị và xác định được quy mô của hệ thống các khu bảo tồn rừng, biển và đất ngập nước trên toàn quốc. Đây là những căn cứ quan trọng để tiến hành quy hoạch lãnh thổ, quy hoạch ngành, đảm bảo cho phát triển bền vững và bảo tồn được các hệ sinh thái, các loài đặc thù của Việt Nam.

Trong dự thảo "Chiến lược Bảo vệ Môi trường giai đoạn 2001 - 2010" đang trình Thủ tướng Chính phủ, nhiệm vụ bảo tồn đa dạng sinh học vẫn đang được coi là những nhiệm vụ ưu tiên. Với bảo tồn rừng tiếp tục củng cố

và xây dựng các khu bảo tồn đã được xác định. Với bảo tồn đất ngập nước và bảo tồn biển cần được ưu tiên hơn vì đây là những vùng rất nhạy cảm với phát triển kinh tế, sức ép dân số và cũng là những lĩnh vực mới hình thành ở nước ta. Trên cơ sở các khu bảo tồn đã được xác định, trong giai đoạn tới các biện pháp quản lý sẽ được hướng tới:

- Đảm bảo bền vững về sinh thái
- Tăng cường sự tham gia của cộng đồng.
- Sử dụng bền vững các thành phần của ĐDSH
- Lồng ghép các công cụ kinh tế vào thực hiện kế hoạch bảo tồn.

Những vùng ưu tiên cho giai đoạn 2001-2010 :

- Vùng ĐDSH có giá trị quốc gia và quốc tế
- Vùng có nhiều loài đặc hữu,
- Vùng có nhiều loài đang bị đe dọa

Hiện nay, mâu thuẫn giữa phát triển và bảo tồn ở Việt Nam chủ yếu do:

- Gia tăng dân số
- Phát triển cơ sở hạ tầng, xây dựng khu công nghiệp
- Mở rộng vùng sản xuất nông nghiệp

Giải quyết mâu thuẫn này phải được bắt đầu ngay từ bước quy hoạch lãnh thổ, quy hoạch ngành, các quy hoạch này phải thực hiện đánh giá tác động môi trường (ĐTM) để cân đối giữa "Bảo tồn và Phát triển". Rất đáng tiếc, việc lập báo cáo ĐTM chưa được thực hiện ở bước xây dựng quy hoạch lãnh thổ, quy hoạch ngành theo Luật định, mà chủ yếu là lập báo cáo ĐTM cho từng dự án cụ thể, nên khi mâu thuẫn nảy sinh thì nhiệm vụ "Bảo tồn" bị hy sinh cho nhiệm vụ "phát triển".

Thông qua các Hội nghị bàn tròn như thế này, với ý kiến và kinh nghiệm của quý vị đóng góp cho Hội nghị, chúng tôi hy vọng từng bước giúp chúng tôi đưa các hoạt động kinh tế kết hợp với nhiệm vụ bảo tồn ĐDSH và bảo vệ môi trường chung ngày một tốt hơn.